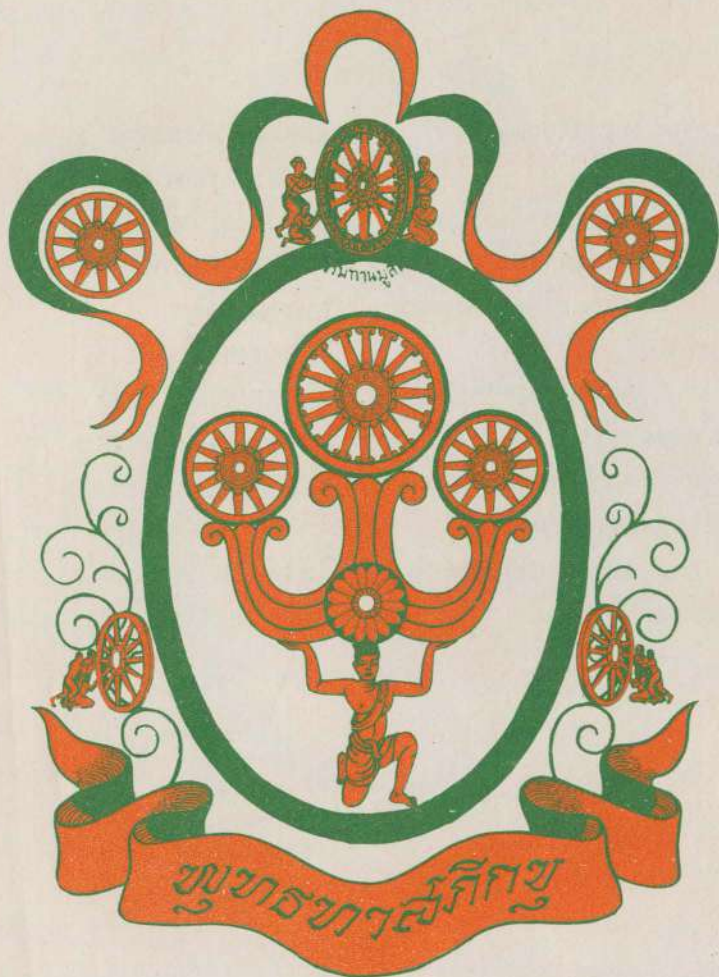

BIA-P. 2.3.1 / 3-14

ธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา ทั้งชนิดมีตัวตนและไม่มีตัวตน

โดย

ชุดหมอนลับ อันดับ ^{๑๔} ๓๘

อุทิศนา

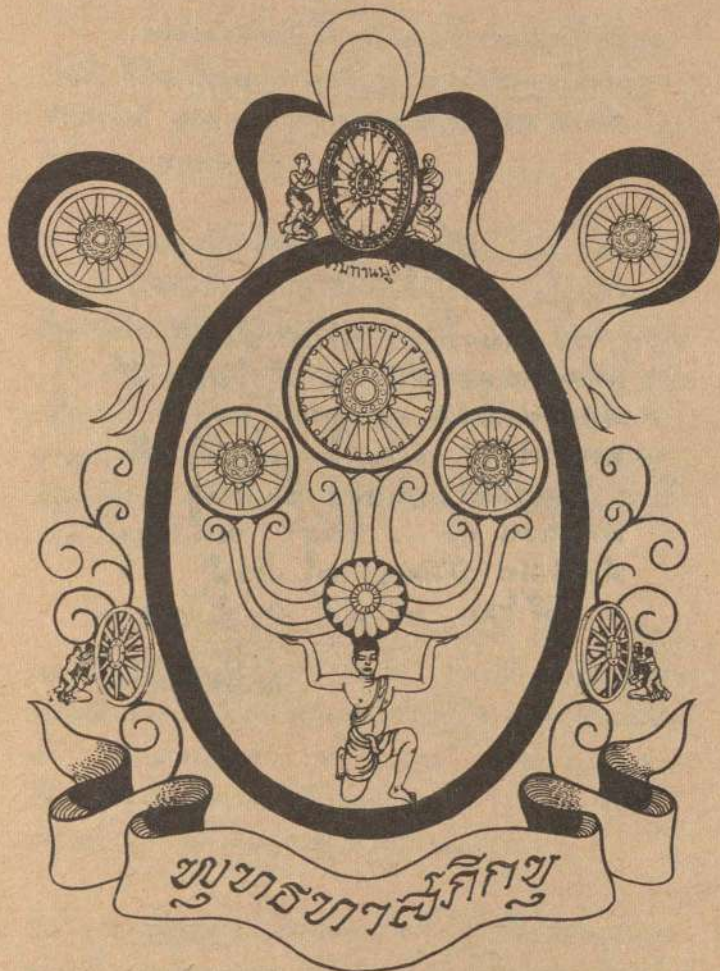
จักรธรรมะมาลัย	จะหมนทั่วทั้งราชตรี
แผ่ธรรมะรังษี	ตามพระพุทธรูปประสงค์ ฯ
มันหมายจะเสริมศาสน์	สถาปนโลกให้อย่าง
ปลอดภัยพินาศ, คง	เป็นโลกศุขสถาพร ฯ
หากแล้งพระธรรมญาณ	อันธพาลกลีบร
จะครองโลกเป็นอากร	ให้เลวลูสเตรัจฉาน ฯ
จะทุกข์ทนทั้งคืนวัน	พิฆาตกันบมีประมาณ
ด้วยเหตุอหังการ	เข้าครองโลกวิโยคธรรม ฯ
บรรษัทพระพุทธรองค์	จึงประสงค์ประกอบกรรม
ตามแนวพระธรรมนำ	ให้โลกผองผ่องพันภัย ฯ
เผยแผ่พระธรรมทาน	ให้ไพศาลพิชิตชัย
แปดหมื่นสี่พันนัย	อุทิศทั่วทั้งราชตรี ฯ

พ.ท.

๒๕๒๓

ธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา ทั้งชนิดมีตัวตนและไม่มีตัวตน

โดย

ชุดหมูนลื้อ อันดับ ๑๐

ศรัทธาบริจาคนของผู้มาเยี่ยมสวนโมกข์แต่ละปี

พิมพ์ครั้งที่ ๒/๑๐,๕๐๐ เล่ม ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๒๔

ตัวกู - ตัวกู

อันความจริง : "ตัวกู" นี้ได้มี
แต่พอเผื่อ มันเป็น "ย" ไปด้วยได้
พอขาดเผื่อ "ตัวกู" ก็หายไป
หมด "ตัวกู" นี้ได้ เป็นไรต่อ
สหายอื่น ละถอน ทั้ง "ตัวกู"
และถอน ทั้ง "ตัวกู" สอนได้มัน
มีกัน แต่ มีสหาย และ ปรานี
อันนี้ที่ไร นี้ที่นี้ ที่นี้ที่ไร ๔

พ. ธรรมะ

คำปวารนา

ข้าพเจ้าขอปวารนาตัว คือ ขลุ่ยม้วนลัด ขลุ่ยวงจรัญญ์ ซึ่งเคย
เล่น ก็โดยมอบถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ แห่งวัดธรรม เวียงวัดตา-
ประจันต์ ส่วนแต่เดิมใครเขา จะมิได้อาตมาวิเศษ ทางจิต ตาม
วิญญูณ ตามเขมดสีน้.

ตาม: เป็น ปัดจ้อยหน้า ของชาวจิต, แต่เขาสนใจ
ก็มีเพียงปัดจ้อยสี่ท่อนก็พอ ส่วนริ้วร้องทอย. ซึ่งก็ทำเอา
ปัดจ้อยหน้า นั้น เป็น ชาวจิต ที่พอแล้ว และเป็นคนมีบุญ.
ก็เลย ย้ายไปเล่น การทอยทางร้องทอย เพราะขาดปัดจ้อยสี่ ของ
หน้าจะเปรียบกับไม้ได้โดย. ขลุ่ยม้วนชาวจิตที่ปัดจอย
ตาม: นั้น เป็น คนตามทอย ของแต่คน และจะท
อันที่พอแก่กันและกัน ของ ทอย-ทอย ถึง ระดับฝึกสนธิ
เป็นที่สุด.

เป็นการของ ของมุนษย์ ที่ถูกตัดออก คือ การที่
คน มีศกตามสุขเป็นเป็นที่พอใจ และมีความคิดอื่นใน
ชีวิตก็ เป็นประโยชน์ แก่ตนและผู้อื่น อยู่ตามการะเวียด
หัว และตลอดเวลา. นั้นจะมอด ^{ขึ้น} ขึ้นอยู่กับ การ-
ดีที่กระทำ ชีวิต ก็คือการใช้ประโยชน์ของ ใจ มีความเป็น
มุนษย์ ของ ถูกตัดออก และ สุขุม บุรณ.

ของ ของ ใจ จะ ต้อง เป็น ผู้ รัก - ชื่อ สังข์ - กตัญญู.
กตัญญู ต่อ บิดา มารดา ถึง ของ ทวด ที่ แม่ ชาวจิต ก็ ขอ เสีย สละ =
4 นี้ ดี; จะ ต้อง ของ เทพ ชื่อ มิ่ง ทรง บารมี จาก สวรรค์ คน แก่ คน ใหม่

ธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา ทั้งชนิดมีตัวตนและไม่มีตัวตน.

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย,

การแสดงปาฐกถาธรรมในครั้งนี้อาตมาจะกล่าวโดย
หัวข้อว่า “ธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา ทั้งอย่างมีตัวตนและ
อย่างไม่มีตัวตน”.

ขอให้ท่านทั้งหลายสังเกตดูให้ดี ว่าอาตมากำลังกล่าวว่า
ธรรมะนั้นต้องศึกษา; และต้องศึกษาทั้งชนิดที่มีตัวตน และชนิดที่
ไม่มีตัวตน เป็นสองอย่างกันอยู่.

ปัญหาอันมีอยู่ว่า คนจำนวนมาก แม้ที่เป็นพุทธบริษัท
กำลังสงสัยอยู่ว่า “จะเอาอย่างไรกันแน่ จะว่ามีตัวตน หรือไม่มี
ตัวตน?”

นี่เป็นสิ่งที่ไขว่ไขว่ ซ้อนเร้น หรือสับสนกันอยู่ แม้ใน
พระพุทธภาษิต ที่ปรากฏอยู่เป็นหลักฐาน ก็มีอยู่ทั้งสองอย่าง เช่น

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ครั้งที่ ๑๖
วันอาทิตย์ที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ เวลา ๐๘.๐๐ — ๐๘.๓๐ น.

ตรัสว่า “อตุคา หิ อตุคโน นาโต” แปลว่า “คนเป็นที่พึ่งแก่คน” และติด ๆ กันนั้น ในคัมภีร์เดียวกันนั้น ก็ยังมีว่า “อตุคา หิ อตุคโน นตฺถิ” “ตนของคนนั้นไม่มี” “กุโต ปตุโต กุโต ธน” แล้วว่า “บุตรของคน ทรัพย์ของคน จะมีมาแต่ไหน” อย่างนี้เป็นต้น, ในพระพุทธภาษิตเองก็ยังมีอยู่ทั้งสองอย่างเช่นนี้.

เดี๋ยวนี้ เราได้รับคำสั่งสอนว่า พุทธศาสนาสอนเรื่องไม่มีตัวตนนั้นก็เป็นความจริง เรื่องไม่มีตัวตนนี้ นักศึกษาชาวต่างประเทศทั่วโลกก็พูดกัน เป็นที่ยอมรับเป็นเสียงเดียวกัน ว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนเรื่อง อนัตตา คือไม่มีตัวตน, ผิดจากศาสนาอื่น ๆ ก็ที่ตรงนั่นเอง.

เป็นอันว่า โดยหลักใหญ่ยอมรับกันทั่วไปทั้งหมดว่า พุทธศาสนาสอนเรื่องไม่มีตัวตน หรือ มีอนัตตา นั้นแหละเป็นหลักของพระพุทธศาสนา.

นี่ปัญหาที่อยู่อย่างนี้ เราจะต้องมองดูให้เห็นข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริงก็ปรากฏอยู่แล้วว่า ทรงสั่งสอนทงชนคหมีตัวตน และไม่มีตัวตน. ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น?

ในส่วนที่เกี่ยวกับพระพุทธองค์ หรือเหตุการณ์ครั้งพุทธกาลนั้น ก็มีอยู่ว่า พระองค์ได้ตรัสรู้ขึ้นมา ในหมู่มชนที่ถือลัทธิว่ามีตัวตนกันอยู่เป็นประจำ; โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลัทธิอุปนิษัท ที่สอนว่า มีตัวมีตน เวียนว่ายตายเกิดเรื่อยไป ๆ ค่อยบริสุทธิ์ยิ่งขึ้น จนกว่าจะไปเป็นอัตตาใหญ่ อัตตาดาวร ไม่เวียน

้วยอีกต่อไป. ประชาชนทั้งหมดหรือแทบทั้งหมด ได้รับคำสั่งสอนอย่างน้อย เป็นพื้นฐานอันแน่นแฟ้นที่สุด.

ทีนี้อีกอย่างหนึ่ง คนเราตามความรู้สึกโดยสัญชาตญาณ ก็มีความรู้สึกว่ามีตัวคนได้เอง และรุนแรงฝังเหนียวแน่นอยู่ในใจ; สองแรงรวมกันเข้า คือ แรงที่ได้รับคำสั่งสอน, และแรงที่เป็นไปตามสัญชาตญาณ สัตว์ทั้งหลายก็รู้สึกว่ามีตัวตนแน่นแฟ้นที่สุด.

พระพุทธเจ้า ตรัสรู้ความจริง เรื่องไม่มีตัวคน ขึ้นมา ในท่ามกลางหมู่ชนเช่นนั้น; ท่านก็ทรงท้อพระทัย จนคิดว่าจะไม่สั่งสอนแล้ว มันคงจะเข้าใจกันไม่ได้. แต่ที่นี้ ก็มีความคิดแทรกแซงขึ้นมาว่าคนที่ยังพอจะเข้าใจได้ ก็ยังมีอยู่; เพราะฉะนั้น ก็ควรจะสอนก็ตัดสินใจสั่งสอน ก็เป็นอันว่า ต้องสอน เรื่องไม่มีตัวคน แก่มหาชนที่ยังถือเรื่องตัวตน. แล้วมันจะเป็นอย่างไร?

ท่านก็ ต้องสอนชนิดที่มิตัวตน ให้เป็นประโยชน์แก่คนที่ยังถือว่ามีตัวตน; นี้จะเรียกว่าธรรมะจำเป็นก็ได้. พระองค์ทรงทราบเรื่องไม่มีตัวตน, แต่จะต้องสอนแก่คนที่มิตัวตน ก็ต้องสอนอย่างมีตัวตน ดังนั้น จึงสอนคำสอนประเภทที่ว่ามิตัวตนด้วย.

สรุปความว่า สอนให้ทำตัวตนให้ดี ดี-ดี-ดี จนถึงที่สุด; เมื่อเออพระธาตุคือความดี ก็จะต้องเลิกมีตัวตน จึงจะดับทุกข์ได้, หรือจะอยู่เหนือความดี.

ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่า การสอนเรื่องมีตัวตน ก็สอนเพื่อเป็นพื้นฐาน สำหรับจะไปไม่มีตัวตนในกาลข้างหน้า; ทั้งนี้เพราะเหตุว่า มันต้องรู้จักตัวตนก่อน, แล้วก็ทำตัวตนให้ดี.

เมื่อตีเท่าไร ก็ยังเวียนว่ายอยู่ในวัฏฏะ มันจึงต้องเลิกตัวตน ;
มีความรู้เรื่องทำให้ไม่มีตัวตน ก็หยุดเวียนว่ายในวัฏฏะ.

ตอนนั้นแหละ เป็นตอนที่เบนคำสอนโดยแท้จริงของ
พระองค์ คือ เป็นตัวพุทธศาสนา ; แต่เมื่อต้องสอนเรื่องตัวตน
ไปก่อน แก่คนที่ติดแน่นในตัวตน ก็สอนเพื่อจะให้เขาอยู่ดี :
เวียนว่ายดี, เวียนว่ายตายเกิดชนิดดี จนกว่าจะเอื่อมระอา.

จึงสรุปความได้ว่า คำสอนเรื่องตัวตน ก็เป็นบุพพภาค
สำหรับ จะให้รู้เรื่องไม่มีตัวตนนั่นเอง ไม่ขัดอะไรกัน, และ
จำเป็นที่จะต้องทำอย่างนั้น คือ สอนให้มีตัวตนที่ดี. เมื่อเอื่อม
ระอาตัวตนที่ดี ก็สอนไปในทางที่หยุดมีตัวตน คือหลุดพ้นจาก
ตัวตน หรือหลุดพ้นจากความทุกข์.

สำหรับในประเทศไทยเรา ก็มีปัญหาทำนองนั้น คือ
ว่าลัทธิของศาสนาพราหมณ์ ได้เข้ามาสู่ประเทศไทย ก่อนพุทธ-
ศาสนา. ครูปาอาจารย์ที่เป็นพราหมณ์ก็มาสอนเรื่อง “อิตตา”
หรือ มีตัวตน เจตภูต วิญญาณ เวียนว่ายตายเกิด อย่างเดียว
กับที่สอนกันอยู่ในอินเดีย ประชาชนคนไทยก็มีลัทธิฝังแน่นเรื่อง
มีตัวตน.

ทีนี้ ประกอบกับว่าสัตว์ ประชาชน พวกไหนก็ตาม ;
ตามสัญชาตญาณก็ย่อมรู้สึกว่ามีตัวตน นักบวกรับเข้าอกแรงหนึ่ง ก็
เป็นสองแรง คือ คำสอนก็สอนว่ามีตัวตน, สัญชาตญาณก็บอกมา
ในทางที่มีตัวตน. ประชาชนคนไทยก็มีความยึดมั่นถือมั่นใน

เรื่องตัวตน ยากที่จะรับคำสั่งสอนเรื่องไม่มีตัวตน; ดังที่ปรากฏ
อยู่ในคัมภีร์ว่า การที่พระเจ้าอโศกมหาราชส่งพระเถระมาสอน
ศาสนาทางสุวรรณภूमินี้ ก็ต้องมาปราบยักษ์ปราบมารปราบผี
อะไรต่างๆ ที่เป็นข้าศึกให้ราบคาบไปเสียก่อน จึงจะสอนพระ-
พุทธศาสนาโดยถูกต้องได้.

นี่คือต้องมาทำความเข้าใจ กับพวกที่ยึดถือเรื่องตัวตน
อย่างหนาแน่นอยู่ก่อน จึงจะสอนเรื่องไม่มีตัวตนได้. ขอให้
เห็นข้อเท็จจริงอันนี้. ขอให้เห็นใจผู้สอน หรือเห็นพระทัยของ
พระผู้ประภาค ที่จำเป็นอย่างไร ที่จะมาสอนเรื่อง “อนัตตา”
ไม่มีตัวตน แก่สัตว์ทั้งหลายที่ติดแน่นอยู่ในอัตตา มันก็เหมือน
กับว่า กลิ้งครกชนภูเขา.

ทีนี้ พวกเราลูกศิษย์สมัณจะทำอย่างไร? ก็ต้องเรียนรู้
ทั้งสองเรื่อง คือ เรื่อง “อัตตา” อันเป็นสมบัติเดิม, และเรื่อง
“อนัตตา” อันเป็นสมบัติใหม่ ที่จะได้รับจากพระพุทธเจ้า.

ทีนี้ ถ้ามองดูไปยังสิ่งที่เรียกว่า “สัมมาทิฏฐิ” ในพระ-
พุทธศาสนานี้ ก็มีอยู่เป็นสองอย่าง :-

สัมมาทิฏฐิ ในเบื้องต้น เรียกว่า “โลกียสัมมาทิฏฐิ”
ก็ได้. นี้ก็สอนเรื่องมีตัวตน มีสัตว์ มีบุคคล มีบิดามารดา
มีโลกนี้มีโลกอื่น มีการทำบุญให้ทาน; อย่างนี้เป็น สัมมาทิฏฐิ
ชนิดที่มัวตัวตน.

ที่^{นี้} สัมมาทิฏฐิ ที่^{นี้}สูงขึ้นไป อย่างไม่มีตัวตน จะไม่
สอนอย่างนั้น, จะไม่พูดอย่างนั้น; จะพูดแต่เพียงว่า "นี้ความทุกข์
นี้เหตุให้เกิดทุกข์ นี้ความดับสนิทแห่งความทุกข์ นี้ทางให้ถึงความดับ
ทุกข์ คือ เรื่องอริยสัจเจนั้นเอง.

ที่สอนยิ่งไปกว่านั้น ก็คือ ไม่มีคู่สุดโต่ง มีแต่ตรงกลาง
ที่เรียกว่า "อิทัปปัจจยตา" ไม่พูดว่ามีหรือไม่มี; แต่พูดว่า
มีแต่กระแสแห่งอิทัปปัจจยตา, ไม่มีสัตว์บุคคล, แล้วก็ไม่ใช่ไม่มี
อะไรเสียเลย แล้วก็ไม่ว่าตายแล้วเกิด หรือตายแล้วไม่เกิด
ซึ่งเป็นความเห็นผิดทั้ง ๒ อย่าง แต่พูดอยู่ตรงกลางว่า "มัน
แล้วแต่เหตุปัจจัย" หรือ "อิทัปปัจจยตา". มันไม่มีคน ตัวตน; มัน
มีแต่อิทัปปัจจยตา มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกฎของอิทัปปัจจยตา.

เราสมมติว่ามีคน สมมติส่วนนั้นว่าเกิด, สมมติส่วน^{นี้}
ว่าตาย. โดยเนื้อแท้แล้ว มีแต่สิ่งที่เป็นไป ตามเหตุตามปัจจัย
ตามกฎของธรรมชาติ.

สัมมาทิฏฐิอย่างมีตัวตนนั้น ทำให้เวียนว่ายไปในวัฏฏะ
อย่างดี

สัมมาทิฏฐิอย่างไม่มีตัวตนนั้น ทำให้หยุดเวียนว่าย โดย
ประการ^{นี้}ที่ปวง.

ที่^{นี้} สิ่งที่เราจะต้องเข้าใจต่อไป ก็คือ ตัวตนเป็น^{นี้}ที่^{นี้}
แห่งความ^{นี้}ความ^{นี้}ชั่ว มันมีตัวตน มันจึงมีดีได้หรือชั่วได้; ก็เวียน
ว่ายไป ด้วยอำนาจของความ^{นี้}ชั่ว และอำนาจของความดี. ถ้ายัง

ไม่เอือมระอา ก็ยังสร้างเหตุปัจจัยสำหรับเวียนว่ายต่อไป. ถ้า
มองเห็นโทษของการเวียนว่าย ก็ต้องการจะหยุดเวียนว่าย; ดังนั้น
หลักพระพุทธศาสนาที่เรียกกันว่า "โอวาทปาฏิโมกข์" จึงแบ่งออก
เป็น ๓ ขั้นตอน, คือ :-

ละชั่วเสีย ขั้นตอนหนึ่ง;
ก็ทำความดีให้เต็ม นขั้นตอนหนึ่ง; แล้วก็-
ทำจิตให้บริสุทธิ์ อยู่เหนืออิทธิพลของความชั่วและ
ความดี; ไม่ต้องมีปัญหาเรื่องความชั่วความดีอีกต่อไป

ก่อนนั้นแหละเป็นตอนที่เรียกว่า สอนเรื่อง อนัตตา เพื่อ
จะหยุดเสียซึ่งความยึดถือ ว่าตัวตน หรือว่าตัวชั่ว.

ในตอนต้นก็ต้องสอนเรื่องมีตัวตน มีดีมีชั่ว ทำให้ถึง
ที่สุดเสียก่อนในเรื่องของความดี จึงจะสามารถยกตนขึ้นเหนือความดี,
ค่อยก็จิตใจขึ้นเหนือตัวตน, หรือเหนือความดีความชั่วของตัว
ตน. พุดง่าย ๆ ก็ว่า ละตนชั่วเสีย แล้วก็มีตนดี.

ทีนี้ ก็มาถึงเหนือตนหรือหมดตน เหลืออยู่แต่อะไร? ก็
เหลืออยู่แต่ร่างกาย จิตใจ ที่บริสุทธิ์สะอาด เกิดไกลจากความงัว
เงลาว่ามีตัวตน, เป็นความเห็นแจ้งที่ถูกต้อง ว่าไม่มีตัวตน; แต่ก็
มิใช่จะไม่มีอะไรเสียเลย มันก็มีกายมีใจตามธรรมชาติ ที่เปลี่ยน
แปลงไป ตามกฎของธรรมชาติ; มันก็บริสุทธิ์สะอาด เพราะ
ว่า ไม่มี ความหลงว่าตัวตน ซึ่งเป็นที่ตั้งของกิเลส, ดังเช่น
เบญจขันธ์ของพระอรหันต์ ทั้งหลาย.

อะไรคือความจริง? มันก็จริงทั้งสองอย่าง คือ ความรู้สึกที่ตัวตน มันก็มีอยู่จริง; แต่มันเป็นความโง่. โดยที่แท้แล้วสิ่งที่มันอยู่จริงนั้น มิใช่ตัวตน; พุทธศาสนาจึงสอนว่า "สัพเพ ธมมา อนตตา" - สิ่งทั้งหลายทั้งปวงนั้นไม่ใช่ตน.

มันก็มีอยู่จริง แต่มิใช่ตน, จะเป็นสังขารร่างกายชีวิตจิตใจ ก็มีอยู่จริง เป็นกระแสที่บีบัจจตา ตามกฎของธรรมชาติ; มิใช่ตัวตน, ไม่ควรจะยึดถือว่าตัวตน. ดีหรือชั่ว บุญหรือบาป ก็มีอยู่จริง; แต่มิใช่เป็นตัวตน มันเป็นสิ่งที่ขึ้นไปตามเหตุตามปัจจัย. ถ้ายึดติดอยู่ในสิ่งเหล่านั้นก็ต้องเวียนว่ายไป และมีความทนทรมาน, จะต้องสลัดสิ่งเหล่านั้นออกไป จิตใจจึงจะบริสุทธิ์ หลุดพ้นไปสู่พระนิพพาน นั่นคือ ความจริง.

ถ้าถามว่า "ตัวตน" คืออะไร? ก็จะต้องดูให้ดีว่า ตัวตนนั้นเป็นสมบัติเดิมที่เป็นมายาหลอกลวง ที่เรามีอยู่กับทุกคน, มีมาตั้งแต่เด็กๆ คือว่า เด็กอยู่ในท้องแม่ ไม่มีความรู้สึกเรื่องตัวตน พอคลอดออกมาจากท้องแม่ พบของเอร็ดอร่อย สวยงาม ก็ติดในรสของความเอร็ดอร่อยสวยงาม มีความอยากในสิ่งที่อร่อย. นี้ก็มีความอยากขึ้นมาแล้ว.

ขอให้สังเกตดูให้ดี ๆ ว่า ความอยากเกิดขึ้นมาแล้ว เป็นความรู้สึกที่ต้องเกิด, และเกิดตามธรรมชาติเท่านั้น; ไม่ต้องมีตัวตนอะไรที่ไหน มัน เป็นจิตใจที่รู้สึกได้, มันก็รู้สึกไปตามการปรุงแต่งของธรรมชาติ มันจึงอยากในสิ่งที่ตัวชอบ. ความ

อยาก นเอง ทำให้เกิดความรู้สึก ถัดมากขงหนึ่ง คือรู้สึก
ว่า “ฉันเป็นผู้อยาก”.

ความรู้สึกว่า ตัวตน หรือฉันนี่ มันเกิดที่หลังความ
อยาก. เด็กออกมาจากท้องแม่ ไม่ต้องมีความรู้อะไรมากไปกว่า
รู้ว่า อะไรอร่อย, อะไรไม่อร่อย, อะไรถูกใจ, อะไรไม่ถูกใจ,
แล้วมันก็อยากเป็นของมันเอง มันมีความอยากได้เอง.

เมื่อมีความอยากแล้ว ความอยากนั้นก็ จะปรุงให้เกิด
ความรู้สึกที่ถัดมาว่า “กูผู้อยาก”; นตัวตนก็เกิด. เมื่อเด็กรู้
ประสีประสาต่อสิ่งเอร็ดอร่อยสวยงาม; ความอยากก็เกิด, ตัวตน
ก็เกิด, แล้วก็เกิดมากขงๆ จนเป็นหนุ่มเป็นสาว. นี้เรียกว่า
สมบัติเดิม ที่เราได้มา ได้รับตั้งแต่คลอดออกมาจากท้องแม่.

ส่วน อนัตตา นั้น เป็นความจริง ที่ซ่อนอยู่ข้างใต้
ว่า มันมันเป็นอย่างนั้น เป็นไปตามกฎอิทัปปัจจยตา; ไม่ใช่
ตัวตนอะไรที่ไหน.

นี่ ตัวตนคือสมบัติเดิม ที่ติดอยู่ในจิตใจของสิ่งที่มีชีวิต
กว่าจะได้รับสมบัติใหม่ของพระพุทธเจ้า คือ เรื่องความจริงอัน
ไม่มีตัวตนนี้ มันแสนยากอย่างนี้.

สรุปความว่า ตนนี้, ตัวตนนี้ มันเป็นเพียงความรู้สึก
เท่านั้น “เป็นเพียงความรู้สึกเท่านั้น”. ขอให้สังเกตดูให้ดี
และรู้สึกด้วยวิชา คือความโง่, ตัวตนซึ่งเป็นผู้อยากนั้นคลอด

ออกมาจากความอยาก. จึงเรียนพุทธศาสนาที่นี้ อย่าเรียนจาก
ตำหรับตำราอะไรที่ไหนเลย มันจะไม่รู้.

มันต้องรู้ เมื่อเรียนจากตัวความรู้สึกในใจโดยตรง : มี
ความอยาก มีความรู้สึกว่า "กูอยาก" แล้วมันก็มีความรู้สึก
เห็นแก่กู, เห็นแก่ตน, แล้วทำความดีความชั่วได้ตามอำนาจของ
ความเห็นแก่ตน. ตนชั่วมักเห็นแก่ตน ก็เป็นอันตรายต่อผู้อื่น;
ถึงแมตนต์ เมื่อยึดถือมันหนัก และเป็นความทุกข์.

คนต้องเป็นทุกข์ เพราะความดี เพราะยึดถือความดี
เพราะแบกความดี; ฆ่าตัวตายเพราะปัญหาเรื่องความดี หนักมียู
มาก; เพราะว่า ความยึดมั่นถือมั่น ว่าตัวตนนี้ ละได้แสนยาก,
มันเหนียวแน่นเหลือประมาณ.

อย่างว่าคนรู้ว่าภรรยาผิด ไม่ขอสตัยต่อเราแล้ว ก็ยังตัด
ความอาลัยอาวรณ์นั้นได้ยาก, ยากที่จะหย่าขาดกับเขาได้, หย่ากับ
เขาแล้วก็ยังไปนึกถึงด้วยความอาลัยอาวรณ์อยู่. นี้เรียกว่า ความ
ยึดถือมันเหนียวแน่น อย่างนี้. แมร์สกว่าชั่ว ไม่น่ายึดถือ มันก็
ยังละไม่ได้; เช่นพระโสดาบันมีความเห็นว่า ชั้นที่ ๕ เป็น
อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา; แต่ความเห็นนี้ยังน้อย ยังละความยึดถือไม่
ได้, ทั้งที่มมีความเห็นว่าชั้นที่ ๕ เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา.
ทิฎฐิ มองเห็น; แต่อุปาทานยังละไม่ได้ เพราะมีความยึดถืออัน
เหนียวแน่นนั่นเอง.

ขอให้สังเกตดูให้ดีว่า เรากำลังเป็นอย่างนี้กันทุกคน :
 สามียากที่จะตัดขาดจากภรรยา, ภรรยาก็ยากที่จะตัดขาดจากสามี.
 แม้รู้ว่าเล่นไม่ซื่อแล้ว ก็ยังศรัทธา เพราะความยึดถือว่าตัวตน หรือ
 ของตน นั้นเหนียวแน่น.

ที่นี้ ก็มาดพระพทธศาสนาหรือหลักธรรมะ ที่เป็นหัวใจ
 ของพุทธศาสนาว่า มันไม่มีสิ่งที่ควรเรียกว่าตัวตน มีแต่ธรรม-
 ชาติ ดิน น้ำ ไฟ ลม เป็นไปภายนอก, ภายใน คิดนึกได้ แล้ว
 ก็คิดนึกไปในทางเียง จนมีตัวตน; เลิกเียงเมื่อไร มันก็ไม่มีตัวตน,
 มีแต่ธรรมชาติที่เป็นไปตามธรรมชาติ. ไม่มีปัญหาเรื่องตัวตน,
 ไม่มีปัญหาเรื่องตายแล้วเกิด; เพราะว่ามันไม่มีคน มันมีแต่สิ่ง
 ที่เป็นไป ตามเหตุ ตามปัจจัย ของธรรมชาติ.

ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม ธาตุอากาศ ธาตุ
 วิญญาณ, ๖ อย่างนี้ประกอบกันเข้าเป็นสิ่งที่เราเรียกว่า "สัตว์
 บุคคล" แล้วก็เป็นไปตามธรรมชาติ มันอยู่ด้วยอวิชชา มันควบ
 คุมอยู่ด้วยอวิชชา จึงรูสึกว่ามีตัวตน.

พุทธศาสนาต้องการให้ทราบ เรื่องนี้จนเลิกคิด เลิกยึด-
 ถือเลิกเียง ว่ามีตัวตน ให้มันอยู่แต่ธรรมชาติที่เป็นไปตามกฎ ของ
 ธรรมชาติ : มีร่างกายจิตใจอันสะอาด, ควบคุมอยู่ด้วยอวิชชา คือ
 ความรู้ตามที่เป็นจริง แล้วกิเลสทั้งหลายก็เกิดไม่ได้. เราก็ออยู่
 เป็นสุขด้วยกันทั้งหมดทุก ๆ ฝ่าย.

ทั้งนี้ ก็มาถึง ระบบการศึกษา ในโลกนี้ไม่มีคำสอนเรื่อง
ไม่มีตัวตน, มีแต่สอนเรื่องมีตัวตน. สอนให้มีความเห็นกัน
ไปๆ; เราจึงมีแต่คนเห็นแก่ตนเต็มไปทั้งโลก, ขจัดความ
ทุกข์ยาก ที่เกิดมาจากการเบียดเบียนไม่ได้; เพราะว่ามีแต่
ความเห็นแก่ตัวตนกันทั้งโลก. โลก ควรจะศึกษาสัจจะของ
พระพุทธเจ้า เรื่องไม่มีตัวตนนี้ กันเสียให้ถูกต้อง.

ตัวตนเป็นความรู้สึกของจิตใจ. จิตที่โง่จึงจะคิดว่ามี
ตัวตน. จิตที่ฉลาดแล้ว มองเห็นทุกสิ่งเป็นไปตามธรรมชาติ
ไม่ใช่ตัวตน. ตัวตนนี้ เป็นของมายาเหลวคว้าง, ไม่มีวิทยา-
ศาสตร์, ไม่มีความเป็นวิทยาศาสตร์อยู่ในตัวตนนั้นเลย; แต่ใน
สิ่งที่ไม่มีตัวตน ในความรู้ว่าไม่มีตัวตนนี้ เป็นวิทยาศาสตร์,
คือเป็นความจริงของธรรมชาติ; ว่ามันเป็นไปตามธรรมชาติ,
เป็นธรรมชาติที่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ แห่งความไม่มี
ตัวตน.

ฉะนั้น เรื่องไม่มีตัวตน จึงเป็น วิทยาศาสตร์ หรือมี
วิทยาศาสตร์; เข้าถึงธรรมชาติอันบริสุทธิ์, มีชีวิตอยู่ได้ไม่
ตาย; แต่เต็มไปด้วยปัญญา ที่ทำให้ตัวเองก็ไม่เป็นทุกข์ ไม่ทำ
ให้ใครเป็นทุกข์. ลองคำนวณดูว่าถ้าในโลกนี้ สัตว์ในโลกมี
ความรู้สึกถูกต้องเรื่องไม่มีตัวตน ก็คือ มีปัญญาสูงสุด ก็ไม่มี
ความเห็นแก่ตน แล้วก็ไม่เบียดเบียนกัน; มีแต่ความรักผู้อื่น
ได้โดยอัตโนมัติ.

อัตโนมติ นี้ พงศให้คิดว่า มันไม่ต้องพยายามอะไรมาก; เพียงแต่เรารู้สึกว่าไม่มีตัวตนเท่านั้น เราก็ไม่เห็นแก่ตัว. การเบียดเบียนผู้อื่นก็ไม่ได้ การเบียดเบียนผู้อื่นนั้น มีเพราะความเห็นแก่ตัว; พอหมดความเห็นแก่ตัว มันก็เกิดความรักผู้อื่นโดยอัตโนมัติ.

ถ้าความรู้เรื่องอนัตตา เข้ามาเป็นแสงสว่างในจิตใจของคนทุกคนแล้ว; คนก็หมดความเห็นแก่ตน ทำไปด้วยสติปัญญา, หน้าที่ที่ควรกระทำ. เขาก็ทำการสงเคราะห์กันและกัน เพราะมีความเห็นแก่ธรรมะ คือ ความจริง, คือ เห็นว่า ร่างกายจิตใจกลุ่มไหน ก็ล้วนแต่มีปัญหารื่องความทุกข์. เรามาช่วยกันดับความทุกข์ดีกว่า; ความรักผู้อื่น ก็จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ, เสนียดจัญไรของโลกก็หมดไป.

เสนียดจัญไรของโลก ก็คือ ความเห็นแก่ตนนั่นเอง. เสนียดจัญไรไหนหมดไป คนก็รักกัน โลกพระศรีอาริยมุตไตรย ก็เกิดขึ้นทันที.

ศาสนาพระศรีอาริยมุตไตรย คือ ศาสนาแห่งเมตตา; รักผู้อื่นสูงสุด และอย่างดีเลิศ จึงได้เรียกว่า "ศรีและอาริยะ" แล้วก็ "เมตไคยะ", เมตไคยะคือ ความเมตตา ความรักผู้อื่น เป็นโดยอัตโนมัติ; เพราะธรรมะอันสูงสุด คือ ความไม่มีตัวตน หรือไม่เห็นแก่ตน.

สรุป ความว่า อดตา ตัวตน นี้ คือ สมบัติใ้ที่เรา
กันอยู่ ตั้งแต่คลอออกมาแล้วตลอดเวลา, กำลังมีอยู่ในจิตใจของ
ทุกคน เป็นสมบัติประจำตน; แต่มันเป็นของเท็จของไม่จริง.

ส่วน อนัตตา นั้น คือ ความจริงของธรรมชาติ ที่
พระพุทธเจ้าตรัสรู้ มีอยู่เบื้องหลังของตัวตนที่เป็นความเ้ ความ
เท็จ.

ความเ้ ความเท็จ เกิดขึ้นเพราะอวิชา; เรามีเ้
เป็นสมบัติ หอบหัวหาบหางกันอยู่พระรังพระรังเต็มตัวด้วยกันทุก
คน. แต่เบื้องหลังนั้น มีความจริงเรื่องอนัตตา ว่า มันไม่ใช่
ตัวตน มันเป็นอนัตตา. นิสสมบัติใหม่ที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบ
และนำมาประทานให้แก่เรา, เพื่อจะดับเสียซึ่งความทุกข์ อันเกิด
จากความเห็นแก่ตน เพราะมีตัวตน.

อนัตตา นั้น เป็นความจริงของธรรมชาติ, ควบคุมสิ่ง
ทั้งหลายทั้งปวงทั้งหมดทั้งสิ้น ว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงนั้น ก็มอยู่
ตามธรรมชาติ แล้วก็มิใช่ตัวตน.

ความจริงที่ว่า มิใช่ตัวตนนี้ ควบคุมอยู่ในทุกสิ่ง;
แต่เราเ้ เราไม่เห็น. เราเอาทุกสิ่งมาเป็นตัวตน มาเป็นของตน
เราต้องทำบาป ทำผิด, เราต้องรับบาป ต้องสนองบาปด้วยความ
ทนทุกข์ เวียนว่ายอยู่ในตัวตน หรือในสิ่งที่เนื่องด้วยตัวตน.

มารู้เรื่องนี้แล้ว ก็สลัดความคิดอันนี้ออกไปเสีย; เรา
ก็เป็นอิสระ ที่เรียกว่า "หลุดพ้น", ไม่ถูกผูกพันบีบคั้นอยู่

ด้วยเรื่องของตัวเอง หรือเรื่องของความดีความชั่ว; ขึ้นเหนือ
ความดีความชั่ว ที่เรียกว่า “เหนือโลก”, เป็น “โลกุตตระ”
บรรลุมรรค ผล นิพพาน.

เรื่อง อตตะ มื่อยุจริง เป็นสมบัติงที่เรากำลังมอยู่.

เรื่อง อนัตตะ เป็นสมบัติใหม่ที่ยังไม่ได้รับ ที่พระ
พุทธเจ้าทรงมุ่งหมายจะให้ได้รับ แล้วพวกเราก็ไม่ค่อยยอมรับ
เพราะมันติดแน่นในตัวตน ยากที่จะหย่าขาดกันได้.

ขอให้มีความรู้เรื่อง “มิใช่ตน” นี้ให้เพียงพอ แล้วก็
จะหย่าขาดกันได้ จากความงิความหลงว่ามีตัวตน เพราะเหตุ
ฉะนั้น เป็นการแสดงให้เห็นชัดแล้วว่า พุทธศาสนาหรือพระ-
ธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ต้องศึกษา และต้องศึกษาทั้งสองชนิด คือ :-

ชนิดที่มีตัวตน ให้รู้ความจริงของความเป็นตัวตน ซึ่ง
เป็นเพียงผลของอวิชชา.

และ ให้รู้ความจริงเรื่องอนัตตะ เป็นความจริงแท้ของ
ธรรมชาติ; แล้วเราก็จะหมดปัญหา อันเกี่ยวกับตัวตน, เกี่ยวกับ
ชีวิตจิตใจ, เกี่ยวกับความสุขความทุกข์ ทุกอย่างทุกประการ.

อาตมาจึงขอของท่านทั้งหลายว่า “ธรรมะเป็นสิ่งที่ต้อง
ศึกษา ทั้งอย่างชนิดที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน” โดยประการดังนี้.

เวลาสำหรับบรรยายก็หมดแล้ว อาตมาขอยุติการบรรยาย
ครั้งนี้ไว้เพียงเท่านี้ ด้วยความหวังว่า ท่านทั้งหลายทุกคนจะมีความรู้
ประจักษ์แจ้ง ทั้งอย่างชนิดที่มีตัวตน และไม่มีตัวตนนี้ จงทุกประการ
เถิด.

บางนาที่ ท่านมีมัน

รสอะไร ไม่ประเสริฐ หรือสุทธิ-ตานต์
ยิ่งไปกว่า รสของการ “ไม่ต้องได้
ไม่ต้องเป็น ไม่ต้องอยู่ ไม่ต้องตาย
ไม่ระหาย ไม่สงสัย ไม่กังวล
ไม่หวั่นไหว ไม่ถือ ร้ายหรือดี
ไม่ถวิล หวังที่ มันสับสน”
เช่นจวนได้ หรือจะได้ แต่กลายเป็น
เป็นไม่แน่ ว่าตน จะได้มัน
รส “ความว่าง” อิมโอะชะ ตลอดกาล
เป็นสัมปราย- โวหาร พระอรหันต์
ดูให้ดี บางนาที่ ท่านมีมัน
แต่ที่ท่าน ดูไม่ดี ไม่มีเลยๆ

ของท่านอาจารย์พุทธทาส

๒๗ พ.ค. ๑๙

รายชื่อหนังสือ
ชุดหมูน้อย

อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่
๑.	พระพุทธคุณค่ากลอน	๓
๒.	การศึกษาคืออะไร?	๑
๓.	การงานคืออะไร?	๑
๔.	ทรัพย์สินสมบัติคืออะไร?	๑
๕.	สิ่งที่ดีที่สุดสำหรับมนุษย์	๑
๖.	ปัญหาที่เกิดจากการศึกษาไม่สมบูรณ์แบบ	๑
๗.	ปวารณา	๑
๘.	ชาติในปัจจุสมปบาท	๑
๙.	ทางออกที่ ๓ แห่งยุคปัจจุบัน	๑
๑๐.	ธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา ทั้งชนที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน	๒

ธรรมะนั้นต้องศึกษาทั้งชนิดมีตัวตนและไม่มีตัวตน.

พุทธศาสนาสอนเรื่องอนัตตา คือไม่มีตัวตน.

แต่ทรงสอนทั้งเรื่องมีตัวตน และไม่มีตัวตน.

เพราะตรัสรู้ในหมู่ชนที่ถือลัทธิมีตัวตนเป็นพื้นฐานมาก่อน;

จึงทรงสอนให้ทำตัวตนที่ จนที่สุด;

ระอาต่อความดีแล้ว จะเลิกมีตัวตน อยู่เหนือความดี.

เรื่องสัมมาทิฏฐิก็มี ๒ อย่าง : มีตัวตน กับไม่มีตัวตน.

ตอนต้นสอนให้ละชั่วทำดี สูงขึ้นให้ยกจิตใจเหนือตัวตน.

ตัวตนเป็นมายาหลอกลวง อนัตตา เป็นความจริงซ่อนอยู่.

ทุกสิ่งมีและเป็นอยู่ตามกฎของธรรมชาติ, ไม่ใช่ตัวตน.

ทุกสิ่งเป็นไปตามเหตุปัจจัย เรียกว่าอิทัปปัจจยตา.

ตัวตนเป็นเพียงความรู้สึก เท่านั้น.

จงศึกษาพุทธศาสนา ทรงความรู้สึกในใจ ไม่ใช่จากตำรา.

พุทธศาสนามีหลักเป็นไปตามธรรมชาติ.

ระบบการศึกษาสอนกันอยู่แต่เรื่องมีตัวตน.

เรื่องไม่มีตัวตนเป็นวิทยาศาสตร์, ธรรมชาติบริสุทธิ.

ถ้ารู้เรื่องอนัตตาแล้ว จะมีความรักผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตน.